

בבית המשפט העליון

בע"מ 8194/08

בפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

המבקשים: פלוני

נגד

המשיבים: 1. פלוני
2. פלוני

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (השופט שילה) מיום 26.6.08 בתיק עמ"ש 2816-01-08

בשם המבקשים: עו"ד אבנר רון

בשם המשיב 1: עו"ד מוטי פירר

פסק דין

א. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (השופט שילה) מיום 26.6.08 בתיק עמ"ש 2816-01-08, בו נמחק ערעור המבקשים על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא (השופט גדול) מיום 22.11.07 בתיק תמ"ש 5110/06.

ב. המבקשת 1 היא אמם של מבקשים 2-6 ואלמנת אחיהם המנוח של המשיבים. עניינו של ההליך, אופן חלוקתן של מניות חברה משפחתית - שלטענת המבקשת היו צריכות להתחלק בשווה בין שלושת האחים. תביעת המבקשת נדחתה (ביום 22.11.07) בבית המשפט לענייני משפחה - הן מטעמי התיישנות ושיהוי והן לגופה. כלפי פסק דין זה הוגש ערעור לבית המשפט המחוזי. עם הגשת הערעור חויבו המבקשים להפקיד עירבון עד שבעה ימים עובר למועד הדיון. אין חולק כי המבקשים לא עמדו בהוראה זו, וביום 26.6.08 הורה בית המשפט על מחיקת הערעור. בהמשך הוגשו שלוש בקשות לביטול פסק הדין - שביסודן הטענה, כי בא כוח המבקשים סבר בטעות, שהערובה שהופקדה בבית המשפט לענייני משפחה (העולה על סכום ההוצאות שנפסקו) תשמ

גם לצורך הערעור - אך אלה נדחו. כלפי פסק דין זה הוגשה הבקשה הנוכחית, בה נטען כי בהתאם להלכה הפסוקה היה על בית המשפט לבכר את ההכרעה בערעור לגופו על פני הסעד הנוקשה של סילוק על הסף - ובפרט כאשר אי ההפקדה נבעה מהטעות שהוסברה בבקשות הביטול, אשר הוגשו מיד בסמוך למתן פסק הדין. עוד נטען כי סיכויי הערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה, המעורר כנטען שאלות משפטיות חשובות, הם טובים.

ג. התבקשה תגובת המשיבים. בתגובת המשיב 1 נטען בין היתר, כי הבקשה הוגשה באיחור ובכל מקרה אינה מצדיקה מתן רשות ערעור בגלגול שלישי. כן נטען, כי פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה מוצדק לגופו. לחלופין נאמר כי אם בכל זאת תתקבל הבקשה, צריך שהדבר יהא בכפוף לפסיקת הוצאות ותשלום בפועל של ההוצאות שנפסקו בערכאה הראשונה. משיב 2 לא הגיב לבקשה, וכאמור בהחלטה מיום 23.10.08 "העדר תגובה במועד כמוהו כאי התייצבות, על הכרוך בכך".

ד. כתום העיון החלטתי, לאחר התלבטות, לקבל את הבקשה למתן רשות ערעור, לדון בה כאילו הוגש ערעור על פי הרשות שניתנה, ולקבל את הערעור (ראו תקנה 410 סיפא לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד - 1984). בקשה זו דומה - לפחות בחלקה - לבקשה שהתקבלה לאחרונה (רע"א 4939/08 גלרד תעשיות בע"מ נ' יונה בע"מ (טרם פורסם), פסק דין מיום 25.9.08). אותה בקשה התקבלה, על אף "שאינ דרכה של ערכאת ערעור להתערב בהחלטות הערכאה הדיונית בדבר אופן הפעלת סמכויותיה הדיוניות - וברי כי ניתן לראות בחיוב יישום של מגמה מקפידה בכל הנוגע למועדים". זאת, כיון שהשימוש בסמכות "הדחייה (שהיא סמכות שבשיקול דעת) קרובה לקו הדק המבחין בין הבטחת היעילות לבין זכות הגישה לערכאות" - ולפיכך יש לעשות בה שימוש מדוד ושקול (ראו בש"א 5822/05 לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' ירון אלמלם (לא פורסם) וההפניות הנוספות בפרשת גלרד). ההסתייגות מדחיית ערעורים שלא נדונו לגופם באה לידי ביטוי גם בהלכות ביחס לבקשות לביטול פסקי דין אלה - ואף הן נסקרו בפרשת גלרד (בין היתר ראו ע"א 3857/96 שגיא נ' תעשיות רוגוזין בע"מ, פ"ד נב(2) 706, 712). במקרה שלפנינו הוסבר אי הפקדת העירבון במועד, בטעות של בא כוח המבקשים, שאף העיד על כך בתצהיר. אכן, תצהיר זה היה צריך להיות מוגש יחד עם הבקשה הראשונה לביטול פסק הדין, אך סבורני כי אין במחדל זה כדי להביא בנסיבות לתוצאה אחרת. יש לזכור שהמשיבים לא הגישו בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה, וממילא לא התבקשה תגובת המבקשים והסברם לא נשמע.

ה. מבלי להאריך דברים אציין, כי לזכות הערעור, בדומה לזכות הגישה לערכאות, משקל מהותי, וכדברי המחבר ח' בן-נון (הערעור האזרחי (מה' 2), תשס"ד-2004), (57) "מקורה של הזכות לערער נעוץ, בין היתר, בתפיסה כי החלטה אנושית עלולה להיות שגויה, וכמוה גם החלטות שיפוטיות. הערעור מהווה מעין רשת בטחון ומערכת בקרה המקטינים – אף כי לא בהכרח מונעים – פגיעה בבעלי דין". אין חולק כי זכות זו לגבי ערעור אחד – להבדיל מגלגול ערעורי נוסף – היא זכות מהותית. יתכן אף כי היא נעה לאיטה לעבר מעמד חוקתי אם גם טרם הגיעה ליעד זה, ומכל מקום ניתן לה כאמור משקל רב; ראו גם ד' שוורץ, סדר דין אזרחי, חידושים, תהליכים ומגמות (תשס"ז), 115 הע' 30; לנושא החוקתי ראו ש' לוי, תורת הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד (מה' 2 תשס"ח – 2008), 43-38; כן ראו סקירת הנושא ברע"א 5208/06 דיוס נ' מלכה (לא פורסם), פסקה ד' 2 והאסמכתאות דשם, ובהן ע"פ 111/99 שורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ד (2) 241, 271-272 (השופטת – כתארה אז – ביניש). ואכן, תוך בדיקה פרטנית של כל מקרה לגופו, לרבות "יציבות, סופיות... זכויותיו של הצד שכנגד" (הנשיא ברק בבש"א 3931/97 אפרים נ' מגדל (לא פורסם)), על בית המשפט לשוות לנגד עיניו את מהותיותה של עין שיפוטית נוספת השופת את ההחלטה הדיונית.

ו. ההחלטה בנידון דידן זו ניתנת – כאמור – לאחר התלבטות. בנסיבות, אין המדובר במקרה מובהק של חריגה מסמכות, אלא בשאלה של הפעלת שיקול דעת. מאידך גיסא, סברתי כי בנסיבות יש לבכר בירור מהותי ככל שאפשר, במיוחד כאשר אי ההפקדה נובעת מטעות בתום לב של בא כוח המבקשים. נתתי לבי גם לעמדתו החלופית של משיב 1 ולהיעדר תגובתו של משיב 2 – בגין אלה מתרככת במידה מסוימת שאלת ההתערבות. סופו של יום, הערעור מתקבל והתיק ייקבע לשמיעה בבית המשפט המחוזי; זאת, בכפוף להפקדת הערבון בתוך עשרה ימים מהמצאת החלטה זו, ולתשלום הוצאות המשיבים בבקשה זו ובהליכים המיותרים בבית המשפט המחוזי אשר הביאו אליה, בסך 10,000 ₪, בתוך אותו מועד.

ניתן היום, י"ג בכסלו התשס"ט (10.12.08).

שׁוֹפֵט